

VÁCLAV TROJAN (nar. 1907) vzbudil pozornost řadou děl novoklasického rázu, v nichž se poji poetická fantasie se zdravou hudebností – jako jsou třeba komorní skladby nebo opera pro dětské interprety Kolotoč, ale jeho dosud největším úspěchem byla filmová hudba. S Jiřím Trnkou stvořili řadu kreslených filmů, jako Špalíček, Císařův slavík, Princ Bajaja, Staré pověsti české a Sen noci svatojánské, které došly mezinárodního ohlasu nejen pro dokonalý a osobitý výtvarný rukopis, nýbrž také pro sourodou hudební část. Trojan byl za svou invenční a působivou hudbu několikrát vyznamenán – 1947 čes. nou premií státního filmu, 1959 na X. filmovém festivalu v Karlových Varech čestným diplomem za Sen noci svatojánské, 1960 státní cenou Kl. Gottwalda, 1962 na 3. mezinárodním konkursu filmové hudby ve Valencii zvláštní cenou za Špalíček, medailí Cidalc a cenou Mercurio de Oro.

Pohádky pro akordeon a orchestr vytvořil roku 1959 jako koncertní suitu. Použil v ní akordeonu jednak zvukomalebně – jak je tomu třeba u řevu draka ve třetí pohádce, jednak jej spojil s jinými nástroji. Dostal tím svěží barvy, které se dobře hodily pro lehce burleskní námět. Kromě akordeonu použil v orchestru piccoly, flétny, hoboje, anglického rohu, dvou klarinetů, basklarinetu, trubky, bicích nástrojů, celesty, klavíru a smyčců. Celá suita má ráz veselého talentu Trojanova: od začátku do konce vypravuje své příběhy s humorným zaujetím. Že se tu a tam vyskytnou vážná místa, to si pro kontrast vyžádala hudba, v níž se – podobně jako v životě – nemůžeme pořád jen smát.

Názvy pohádek a názornost Trojanova podání stačí, aby posluchač chápal, oč jde. Vstupujeme do díla předehrou v sonátové formě, která má taneční a bujarý ráz: Odtančeme s ní do pohádek! Abychom dosáhli změny v náladě, potkáme Ospalou princeznu, jež se z nývého snu nedá žádným pokusem vyrušit. Nechme ji, protože vzápětí dostaneme do rukou Kouzelnou skříňku, která je velmi zábavná: sype ze sebe i občasná kouzla a čáry. Abychom měli pořádný děj, předvede nám skladatel tradiční pohádku jak se patří: vidíte zarmoucenou princeznu, pak řve drak fugu a jeho hlavy v převratu odpadávají jedna za druhou: to je usekává princ-osvoboditel. Nedivte se, když se pak mladý párek nad udolanou bestii nakonec raduje! Po tak vyčerpávající příhodě se musíme zase něčím povyrazit. A není-li pěkný kolotoč také pohádka, nejen pro děti? Jeho pouťová veselost se vydovádí a dohrká v pořádném valčíku a zaneše k nám vůni jarmarku. A aby zase přišla na své harmonika, vystoupí námořník a zahraje na ni od podlahy. Tanec přechází z veselí do svůdnosti a nakonec se vytratí do neznáma. Stalo se něco? Ano! Harmonika byla očarována a svedla námořníka do hlubin: možná, že to byla Siréna nebo zkrátka žena, ale příběh dopadl špatně. Ovšem tohle nemůže skladatel na konec připustit a proto uzavřel suitu Pohádkou akrobatickou: jako kolotoč, je i hrazda nebo vysoké lano okouzlující podívaná a dá se řadit do pohádek. A proč by i tam nezasáhly lidské city – které slyšíte v lyrice naší podívané, když přece cirkus dělají také jen lidé?

V suitě se mísí realita a výmysly, veselí a tesknost, ale vše je tu dobromyslné a kdyby nebylo toho nešťastného námořníka, bylo by všechno dobře dopadlo. Ale jedna příhoda nepokazí celek, a ten působí radostně.

Trojanovy Pohádky obohacují světovou literaturu pro akordeon novým a výrazným způsobem. Sólista v nich uplatní nejen svou hudebnost, ale i virtuósní dovednost.

Václav Holzknecht